

Novobátzky Károly-díj – „Az elméleti fizikai kutatásokban elért, jelentős nemzetközi visszhangot kiváltó, kiemelkedő eredményért.”

Schmid Rezső-díj – „Az anyag molekuláris szintű szerkezetét felderítő, jelentős nemzetközi visszhangot kiváltó, kiemelkedő eredményért.”

Szalay Sándor-díj – „Az atom- és atommagfizikában, illetve ezek interdiszciplináris alkalmazási terüle-

tén elért, jelentős nemzetközi figyelmet kiváltó, kiemelkedő eredményért.”

Szigeti György-díj – „A lumineszcencia- és félvezető-kutatásokban elért, jelentős nemzetközi visszhangot kiváltó, kiemelkedő eredményért.”

Újfalussy Balázs
főtitkár

Kamarás Katalin
a Díjbizottság elnöke

PÁL LÉNÁRD KITÜNTETÉSE

2016. december 20-án otthonában vette át Pál Lénárd akadémikus a Magyar Nukleáris Társaság legmagasabb kitüntetését, a Szilárd Leó-díjat. Ördögh Miklós MNT-elnök és Gadó János sok olyan eseményt is fellevenített, amelyekben Pál Lénárd tevékenysége meghatározó volt. Emellett külön kiemelték, hogy Pál Lénárd – az MNT külföldön élő magyar tudósok elismerésére alapított Szilárd Leó Érmét ebben az évben elnyerő Pázsit Imrével közösen – jelenleg is aktívan részt vesz projektek megvalósításában, publikációk kidolgozásában.

Pál Lénárdnak jó egészséget és munkájához további sikereket kívánunk.

Pál Lénárdnak Ördögh Miklós átadja a Szilárd Leó díjat.

ÁTADTÁK A 2016. ÉVI GÁBOR DÉNES-DÍJAKAT

2016. december 22-én az Országházban adták át a Gábor Dénes-díjakat. Ezúttal tizenhárom tudós, kutató, fejlesztő és feltaláló vehette át a díjat kiemelkedő teljesítményének elismeréséül. Nagy örömünkre szolgál, hogy a díjazottak között egy fizikus, egy mérnök-fizikus és egy matematika-fizika szakos tanár is volt.

Így „külhoni” Gábor Dénes-díjban részesült Barabási Albert László fizikus, hálózatkutató, a modern hálózattudomány megalapításában, a hálózatelméleti kutatásokban nyújtott és a gyakorlati, üzleti életben is hasznosítható eredményeiért.

Kitüntették Babcsán Norbert mérnök-fizikust az alumíniumhabok fejlesztésének, széles körű elterjesztésének és üzemszerű gyártásának területén elért kiemelkedő tevékenységéért.

In Memoriam Gábor Dénes elismerést vehetett át a Fizikai Szemle gyakori szerzője, Kovács László matematika-fizika szakos középiskolai tanár, fizikatörténész a Gábor Dénes-i örökség feltárása, kutatása és védelme területén végzett több évtizedes munkájáért.

Valamennyi kitüntetettnek gratulálunk és további sikeres alkotó tevékenységet kívánunk.

SZUBJEKTÍV EMLÉKTÖREDÉKEIM

mindannyiunk által becsült és szeretett Haiman Ottó kollégámról

Ottó nagyon hiányzik, már pár éve. Amióta nincs a kutatócsoportomban részfoglalkozású állása, egyre ritkábban járt be. Mert igen, Ottó még 90 évesen is munkaviszonyban volt a tanszéken, és ezt ő nagyon komolyan is vette. Ha úgy érezte, nehéz lenne 92 évesen felkerekednie, mindenképpen betelefonált, hogy megtudakolja, van-e olyan sürgős tennivaló, ami miatt mégiscsak inkább nekivágna a 45 perces, átszállásos útnak. Munkaviszonyának végül azért kellett a jobb

belátás ellenére véget vetni, mert a kormány olyan rendeletet hozott, amely értelmében ő már nem dolgozhatott tovább. De addig a pillanatig magamban nagyon büszke voltam arra, hogy talán a világ egyik legidősebb fizikus munkavállalójának csoportvezetője lehetek. Rengeteg fontos emlék van róla, itt csak párat tudok megemlíteni, és persze elsősorban olyanokat, amelyek emberi nagyságát, kivételes szakmai elkötelezettségét mutatják.

Amikor 1990-ben *Marx György* meghívott tanítani az akkori Atomfizikai Tanszékre, a szűkös körülmények miatt íróasztalt is csak úgy tudott adni, hogy elvben hárman voltunk a szobában, köztük Ottó. Ő azonban csendes, megértő, mosolygós fizikai jelenléte ellenére hihetetlenül dominálta a szobát: ma már nincs ilyen, de akkor az ő szobája olyan volt, mint egy komplett könyvtár, valamint szertár. A falon végighúzódozó, de arra merőlegesen is felhúzott dexion salgó polcokon ezerszámra álltak (és hát, igen, porosodtak) imádott könyvei, amelyekről – amellett, hogy főleg optikáról szóltak – azt is tudni lehetett, hogy német–magyar–oros–angol nyelven íródtak, mert Ottó ezeken a nyelveken mind nagyon jól olvasott és beszélt is. Na, de nekem meg porallergiám volt, illetve van is, tehát az első néhány hét tüsszögése, szemkaparási érzése után elkezdtem puhatólódzni, mit lehetne tenni. Kimondhatatlan piszok-ragacs volt ott a város szívében, a 90-es évek elején, amikor a VAZ dömperek és előregedett csuklós buszok füstfellegeket bocsátva tolongtak a belvárosban.

Fantasztikus, máig is bennem hálát ébresztő választokat váltott ki a problémám. Most itt gyorsan be kell szűrnom, hogy az ELTE-n töltött első fél évem során Marx Gyurka egyből bedobott a mélyvízbe, elutazott 2 hónapra, és nekem a nulláról előadásokat kellett tartanom elméleti mechanikáról a fizikaszak legendás évfolyamának, amelyik egyfelől a tehetségek véletlen akkumulációja, másfelől a tanulmányok előtti sorkatonaság gyors eltörlésének eredményeképpen jött létre. A második évfolyamról hirtelen több szuper diák csatlakozott kutatásaimhoz, és bár akkor még épp nem, de később *Derényi Imre* is, aki most a – a fentiek alapján biztos érthető, hogy mekkora örömmre – a tanszékvezetőnk. Ez a kis kitérő azért fontos, mert a szobámban kialakuló szakmai zsongás Gyurkából, és Ottóból ugyanazt a reakciót váltotta ki. A tanszékvezető mindenható titkárnője kifestette a mocskos falakat a szobámban – ez akkor még nagyobb protekciót igényelt, mint ma – Ottó pedig megkérdezte, jobban tudnék-e dolgozni a diákokkal, ha ő átköltözne egy másik szobába. Összeszorult a szívem, mert bár természetesen ilyet kérni se mertem volna Ottótól, az ajánlata egyszerre jelentett rendkívül sokat a munkám szempontjából, és egyszerre ébresztett lelkiismeret-furdalást ben-

nem. Pár napig játszottuk azt a kényes egyensúlyt jelentő helyzetet, amely ilyesmikről szólt: „de tényleg, csak ha nem probléma”, illetve „ha Neked jobban menne úgy a munka, én szívesen költözök”. Nagylelkűsége ledöbbsentett, mert végül egy mellékszárnyban talált magának zugot, sok régi orosz könyv feláldozása árán. A szoba átalakult, szemináriumokat tartottunk benne, több, immár a világban is jól ismert tudóspalánta került ki onnan, és Ottó ezt nagyon tudta értékelni. Ő maga még 92 évesen is bejárt optikaszemináriumot tartani, és amikor egyszer egy kicsit őt féltve betekinttem az órájára, megható volt látni, hogy a fiatal fizikus-hallgatóink milyen mélységes megértéssel, tisztelettel, támogatóan vettek részt az óráján.

Számos kedves, humoros emlékem is van róla. Ezek egy része akkor keletkezett, amikor hetenkénti-kéthetenkénti rendszerességgel, egészen az utóbbi évekig, beült hozzám, és vagy optikáról beszélünk, vagy anekdotáztunk. Amolyan apuka-szerűen viselkedett, és ez jól esett nekem. Erről jut eszembe: már lehetett vagy 80 éves, amikor felhozta, hogy nem érti, miért szólítja mindenki őt Ottó bácsinak (ez így volt, és valami elemi tisztelet eredménye lehetett), amikor ő csak Ottó, és hol van ő még attól, hogy bácsinak számítson. Valóban, annak idején néha még tarka selyemingekben is lehetett látni, sőt, egyszer – már a 80-as éveit taposhatta – szemtanúja voltam, amint viharos gyorsasággal, jellegzetes, kamaszos mosollyal az arcán „rollerezett” a folyosón a kis kézi targonca platóján állva, a másik lábával meg azt hajtva.

Ottó nagyon komolyan vette munkáját, amolyan régies, kicsit ma már romantikusnak is gondolható stílusban. Szenvedélyesen gyűjtötte, nézte át az optikához – de nemcsak ahhoz – kapcsolódó irodalmat. Bár nyugdíja kicsi lehetett, ha jutalmat kapott, felcsillanó szemmel mondta: hát ez nagyon jól jön, a BME-n épp megint kedvezményes vásár van a Springer könyveiből. Számunkra ő volt a mikroszkópokkal kapcsolatos tudnivalók ismerője. Ha egy új megoldás, vagy egy mikroszkóp-kiegészítő vásárlásának lehetősége felmerült, rögtön hozzá fordultunk tanácsért. Ő vagy rögtön tudta a választ, vagy azt kérte: mielőtt kimondja a végső álláspontját, hadd menjen haza, és tanulmányozza körbe az adott kérdésre adható válaszokat. Gyakran előfordult, hogy rendkívül kiterjedt, gondosan ápolt, sőt folyamatosan szaporodó gyűjteményének mélyéből előbányászott egy kütyüt, amelyik kis átalakítással pont azt tudta, ami nekünk, a sejtek videofilmezéséhez épp jól jött. Ha sokirányú olvasmányjaiban valamilyen friss optikai újdonságra bukkant, hamarosan felkeresett, és ragyogó szemmel beszámolt róla, mondván, ennek tudása még egyszer nagyon jól jöhet. Egyszóval, olyan volt ő, mint egy forrás, amelyből az optikai tudás nagy dézsával meríthető.

Szerintem Ottó most fent rollerezik a kézi targoncával, mosolyogva néz le ránk, és azt üzeni, maradjatok csak nyugodtan még minél tovább, én itt is jól érzem magam, türelemmel várok, és ha csatlakoztok, majd beszélgetünk egy jót a legújabb optikai trükkömről.

Vicsék Tamás